

Joan Martí i Castell; Josep M. Mestres i Serra (cur.), **El català i la Unió Europea (Actes del Seminari del CUIMPB-CEL 2004)**. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2006. ISBN: 84-7283-867-6

Llorenç Comajoan Colomé*

El volum *El català i la Unió Europea* conté les actes del seminari homònim celebrat al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona els dies 19 i 20 d'octubre de 2004. En concret, s'hi troben onze escrits que varien en llargada, temàtica i registre. Alguns dels escrits tenen forma d'article acadèmic de recerca (per exemple, els de Marí, Pradilla, Milian, Vernet, Siguan i Nadal), mentre que altres tenen més aviat forma d'assaig (Martí i Castell, Mira, Giner i Bargalló). Finalment, un dels escrits és un dietari (Mestres).

El volum s'obre amb l'escrit «Les llengües i les cultures en la nova Europa», en què Martí i Castell presenta el Seminari com a espai de reflexió sobre la llengua catalana i la Unió Europea (UE). Tot seguit, Isidor Marí, a «El multilingüisme a la Unió Europea: tendències recents», explica les posicions davant la diversitat lingüística europea i n'analitza en profunditat tres dimensions: el règim lingüístic, la participació de les llengües en programes i accions sectorials de la UE i els efectes del dret comunitari sobre l'oficialitat territorial. Com a conclusió, Marí ofereix quatre objectius clars per tal de millorar la posició del català a la UE: fer una reforma del Reglament europeu, canviar la situació actual, fer que el Govern espanyol inclogui el català en els programes europeus i defensar el principi de subsidiarietat (lingüística).

Tot seguit, Miquel Àngel Pradilla, a «Reflexions sobre la desestructuració de la comunitat catalanòfona: l'ecosistema comunicatiu valencià contemporani», fa una reflexió pertinent sobre l'evolució del terme *comunitat lingüística* i n'aplica els diferents desenvolupaments (comunitat de llengua, interrelació lingüística, actituds lingüístiques i normes d'ús, integració simbòlica, ecosistema comunicatiu) al cas de la comunitat catalanoparlant del País Valencià.

Joan Francesc Mira, a «Europa, llengua i nació», repassa des d'un punt de vista històric la relació entre llengua i nació fent servir exemples de diverses nacions europees (França, països de l'est i bàltics) i fa una argumentació erudita de l'estreta relació entre idioma i política o tal com diu l'autor del binomi «parlar és ser».

---

* Llorenç Comajoan Colomé, Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Vic.

«Catalanitzar Europa o recatalanitzar els Països Catalans? (dietari del sofert catalanòfon)», de Josep M. Mestres, és, tal com indica el mateix títol, un dietari del 15 d'abril al 31 d'agost del 2004 de 252 informacions aparegudes majoritàriament a *El Punt* relacionades amb la llengua catalana. El dietari està estructurat en vuit seccions (llengua, nació, símbols, acadèmies, viure en català, l'anomenada "societat civil", les administracions i els parlaments), i de tant en tant l'autor fa comentaris personals relatius a les notícies aparegudes.

L'article d'Antoni Milian, titulat «La Constitució per a Europa i el règim lingüístic de la Unió Europea», és un bon complement a l'article d'Isidor Marí, ja que se centra en un dels aspectes que tractava Marí, el règim lingüístic europeu. Després de resumir la Constitució i el que representa per a les llengües europees com el català, Milian conclou de manera pessimista que no és probable que les coses canviïn gaire en el futur a causa dels requeriments de votació per unanimitat dels canvis del règim.

L'assaig de Salvador Giner tracta de «Les llengües i el procés de mundialització» i és una reflexió sobre el procés de mundialització i l'impacte que ha tingut en llengües com el català. Comença fent un esbós històric de les grans fases de desenvolupament de les llengües fins a arribar al moment actual, en què hi ha llengües centrals i d'altres de perifèriques. En la segona part de l'article, enumera els factors que fan que una llengua s'expandeixi, d'altres morin i d'altres finalment es recuperin.

A «El règim juridicolingüístic a la Unió Europea: el principi de la diversitat lingüística i la Constitució europea», Jaume Vernet desenvolupa el que ja s'ha tractat als articles de Marí i Milian, però se centra en la Constitució. Igual que en els altres casos, l'autor és més aviat pessimista pel que fa a la situació del català a la UE, ja que o bé és molt difícil aconseguir que es modifiqui el règim lingüístic de la UE o bé s'incompleteixen sistemàticament normes ja aprovades.

Miquel Siguan, a «Com podem prestigiar la presència del català a Europa», es planteja com donar més prestigi al català al marge de la seva oficialitat a Europa. En concret, argumenta que cal aprofitar el fet que Catalunya gaudeixi d'una gran tradició en l'estudi de qüestions lingüístiques en tres àmbits concrets: el coneixement de la realitat lingüística al món i especialment a Europa, les llengües en l'ensenyament i la informàtica, i les llengües menors. Siguan desenvolupa cadascun d'aquests àmbits i els relaciona amb la posada en marxa d'un futur centre de divulgació i recerca.

Josep M. Nadal encapçala el seu escrit amb un fragment d'Agustí Eura (s. XVIII) on, fent referència a la diversitat de llengües, s'hi diu que és «contrària a la pau i societat humana, pués s'estranyen i divideixen uns d'altres los d'idioma diferent [...] i amb major familiaritat i carinyo tracten a un gos que a un home d'estrany e incògnit idioma». Dins del seu article, titulat «“Un home d'estrany e incògnit idioma”: els mapes de les llengües», Nadal reflexiona a l'entorn del procés de construcció de llengües europees fent al·lusió a les diferents posicions dels historiadors (enfocaments perennialista i modernista, i els seus crítics) i centrant-se en la teoria de Benedict Anderson i el paper de la lectura en la construcció de les nacions.

En l'últim article del volum, «Una llengua per a Europa», Josep Bargalló fa un repàs a les vicissituds legals per les quals es va passar als anys vuitanta i noranta en l'intent d'arribar a fer que el català fos llengua oficial a Europa. L'autor considera que tot va acabar en un fracàs malgrat que es va presentar com un triomf. Amb tot, Bargalló argumenta que cal entomar la complexitat del procés des d'un punt de vista realista (l'oficialitat del català no és un problema tècnic sinó ideològic) i fer els esforços polítics necessaris per tal que el català arribi a ser una llengua amb lloc propi a Europa.

Com sol passar en els volums d'actes de seminaris, ens trobem amb un compendi d'articles desiguals tant pel que fa a la seva temàtica —alguns tenen ben poca cosa a veure amb el català i la UE— com per la seva llargada —hi ha escrits d'11 pàgines (Giner) i un de 111 (Mestres). Hauria estat bo que els encarregats de l'obra haguessin intentat fer precisament un volum més homogeni tant pel que fa a la temàtica com a la llargada i l'estil (cal incloure les marques d'oralitat de les comunicacions en la publicació per escrit?). Amb tot, es tracta d'un llibre que serà d'interès per als estudiosos de la sociolingüística i les ciències polítiques que vulguin una actualització sobre la diversitat lingüística i el marc legal del català a la Unió Europea al principi del segle XXI.